

PARENTESEN

februari 2018 nr. 2

www.pargas.spfpension.fi

Seniorföreläsning	sid.	3
Frågesportsfrågorna	sid.	5
Åldras tryggt	sid.	6
Orförändens spalt	sid.	8
Surbröd	sid.	9
PSP	sid.	10
Hobby & Programgrupperna	sid.	11
Planerade resor	sid.	12
Händelsekalendern	sid.	13
Resa till kyrkorna	sid.	14

Serviceproducent, myndighet eller näringslivsmagnet?

Kommunens gamla och nya roller

Siv Sandberg: Seniorföreläsning i Pargas 14.2 2018

Vad är på gång att hända? Ingenting nytt eller revolutionerande, egentligen. Kommunens roll har diskuterats i minst 150 år och kommer säkert att diskuteras i ytterligare 150 år. Var dras gränsen i fråga om storleken på en kommun? Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö följde år 2009 det mål staten hade ställt upp, d.v.s. att en livskraftig kommun skall ha minst 20 000 invånare. Men ännu finns det 113 kommuner i Finland som har under 5 000 invånare.

Vad är en kommun, egentligen?

Det hände sig på Island att det fanns en kommun med 7 invånare. Kommunen gick inte med på att sammanslås med sin grannkommun. För att försöka övertya kommunstyrelsens ordförande körde en ledande tjänsteman från inrikesministeriet dit och ställde frågan: "Vad behöver ni kommunen till?" Efter en god stunds funderande kom svaret: "Kommunen är bra att ha på hösten då vi skall ta ner fåren från fjällen."

Enligt grundlagen har kommunen ett geografiskt område, den har beskattningsrätt, den ordnar val och den har lagstadgade uppgifter. Men det finns också en lång tradition med en ideologi som tillsammans gör att den egna kommunen har en stark känslomässig betydelse.

Ideologiska uppfattningar om kommunernas roll

- Vilken är kommunernas uppgift i samhällsbygget?
- Vad skall kommunen göra?
- Hur ska kommunerna styras?

Två motpoler i kommundebatten

Vad vill vi att kännetecknar vår kommun? Är det service eller gemenskap? Man kan tala om två motpoler i kommundebatten så som den förs i dagens

Servicekommunen

- Betonar att kommunen är en del av samhällsapparaten
- Fokus på professionalitet, likhet, effektivitet
- Ideal: många uppgifter

Gemenskapskommunen

- Betonar den lokala självstyrelsen
- Fokus på identitet, lokalsamhälle, politisk representation
- Ideal: få eller många uppgifter

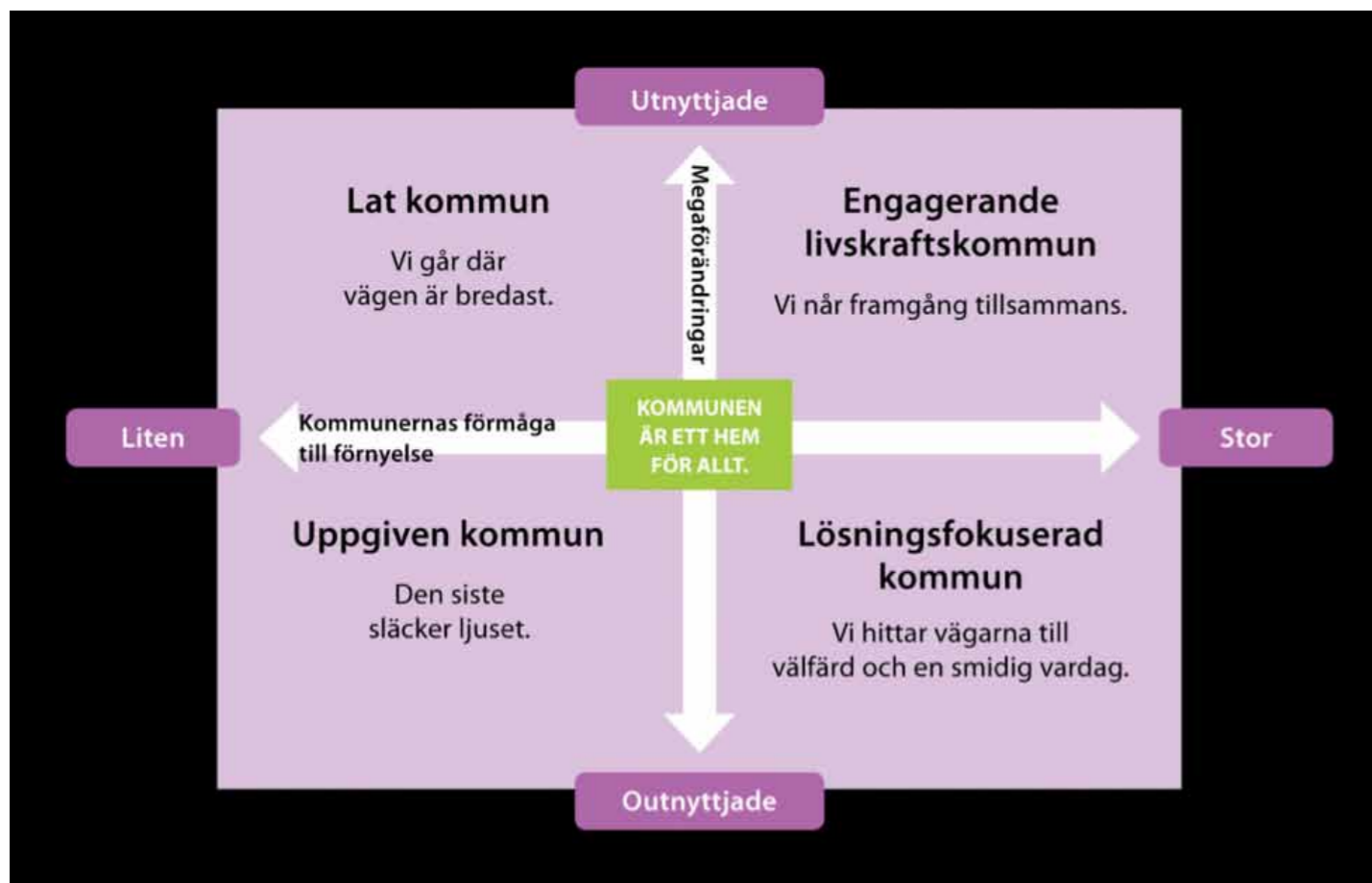
Vad händer med kommunerna?

Kommunernas lagstadgade uppgifter idag och efter reformen

Idag	Efter reformen
Samhällsplanering	Samhällsplanering
Barnomsorg	Barnomsorg
Grundskola	Grundskola
Kultur, ungdom, idrott	Kultur, ungdom, idrott
Socialsektor	
Primärvård	
Specialistvård (finansiering, organisering i sjukvårdsdistrikt)	

Finland:

Regeringarna under perioden 2005-2015 formulerade ett servicekommunideal som utgångspunkt för reformerna. Regeringen Sipilä talar om kommunen med utgångspunkt i ett gemenskapskommunideal.

I vilken ruta tycker ni att Pargas hör hemma?

Frågesportuttagningen 14.2.2018

Kommunens roller i framtiden:

1. Bildning
2. Valfärdsfrämjande
3. Delaktighet i samhället
4. Livskraft och sysselsättning
5. Livsmiljö
6. Självstyrelse
7. Utveckling och partnerskap
- 8.

Det finns inte en kommun i Finland som inte redan tidigare har arbetat med dessa områden! Vad är livskraft? Det kan betyda vad som helst och egentligen ingenting. Förutsättningarna för att en kommun skall blomstra är inte lika över hela landet. Ur ett sydfinländskt perspektiv förstår vi inte hur det ser ut i resten av Finland. Blir kommunen endast en postlåda? Det kommer att uppstå tomrum som måste åtgärdas – på olika sätt i olika kommuner.

Den parlamentariska arbetsgruppen för framtidens kommun.

Arbetsgruppens uppgift är att analysera kommunens framtida roll, inte bara mot bakgrund av reformerna, utan också i förhållande till andra stora samhällsförändringar.

Mellanrapport februari 2017

(Se rutfältet på sid 2!) Syftet med kommunskenarierna var att väcka debatt och medvetenhet om att de framtida förändringarna kommer att påverka olika kommuner på olika sätt. En del kommuner har bättre förutsättningar än andra att hantera de stora samhällsförändringarna, som urbaniseringen, digitaliseringen och det förändrade arbetslivet. Men kommunens framgång i framtiden beror också på hur man arbetar lokalt. Trots att det handlar om ett tankeredskap var en stor del av de kommunala beslutsfattare och tjänstemän som kommenterade rapporten måna om att placera in sin egen kommun i kategorin ”engagerande livskraftskommun”.

Två vettiga utgångspunkter i diskussionen om kommunernas nya roll

1. Människan i centrum – inte organisationen
2. Fokus på snabb och flexibel problemlösning

Tre saker som drunknar i reklamsnacket

1. Det finns politiska intressekonflikter
2. Det finns regler som måste följas
3. Kommunernas ekonomiska ramar kommer att vara snäva

Två underskattade kvaliteter hos dagens kommunalförvaltningar

1. Snålhet
2. Lokalkännedom

Bristen på tillräcklig lokalkännedom kommer att märkas speciellt i äldreomsorgen.

De förtroendevaldas roll i dagens och framtidens kommun

1. Tar ansvar för lokalsamhället och de människor som bor där (*precis som förr*)
2. Ser längre än här och nu (*precis som förr, men blir ännu viktigare*)
3. Lyssnar på folk (som i allt större utsträckning bildar sig en egen uppfattning om saker) (*precis som förr, men blir ännu viktigare*)
4. Kan förklara bakgrunden till strategiska beslut och politiska kompromisser (*precis som förr, men blir ännu viktigare*)
5. Hittar på utvägar och har kontakter som hjälper när någon annan fattar beslut som är dåliga för kommuninvånarna (*blir ännu viktigare i framtiden*)

Sammanställt av Kristina von Weissenberg

Kommunen är till för alla, både stora och små!.

A. Aktuellt

1 poängsfrågor

FRÅGA 1

- a. Vad heter Finlands jord- och skogsbruksminister?
- b. Landskapsreformen är under arbete. Vilket år upphörde länen att existera? Alternativ: * 2005 * 2010 * 2012.
- c. Vad drabbas man av om man får i sig för mycket silvrvatten?
- d. Världens rikaste person Bill Gates är god för 90 miljarder dollar. Hur stor är Finlands utlandsskuld? Alternativ: * 85 mrd * 95 mrd eller * 105 mrd euro

2 poängsfrågor

FRÅGA 2

Vad heter Högsta domstolens president?

FRÅGA 3

Världens högsta byggnad heter Burj Khalifa. Den är 828 meter hög och består av 164 våningar. Var är byggnaden uppförd?

FRÅGA 4

Vad heter FN:s generalsekreterare som tillträdde 1.1.2017?

B. Geografi/naturvetenskaper

1 poängsfrågor

FRÅGA 5

- a. Vad kallas en världsbild där solen uppfattas som universums medelpunkt kring vilken jorden och andra himlakroppar rör sig?
- b. Vad heter landet Honduras, mera känt som brittiska Honduras idag?
- c. I sydvästra USA går en gräns mellan två kontinentalplattor som rör sig åt olika håll. Vad heter denna gräns?
- d. I vilket land ligger Europas geografiska centrum? Här kan man numera besöka Europaparken.

2 poängsfrågor

FRÅGA 6

Ett land i världen behöver inte sätta ut sitt namn på frimärken eftersom frimärket uppfanns där. Vilket land är det fråga om?

FRÅGA 7

I vilken stad började Jeans tillverkas första gången?

FRÅGA 8

Biltillverkning har aldrig varit någon stor del av Norges industri. Men det fanns faktiskt ett norskt bilmärke på 1950-talet. Bilen som byggdes i plast levererades i fem exemplar. Vad hette bilmärket?

C. Historia

1 poängsfrågor

FRÅGA 9

- a. Vem grundade Finlands första flygbolag Aero Oy, senare Finnair?
- b. Vilket år inträffade explosionen vid patronfabriken i Lappo då 40 personer förolyckades? Alternativ: * 1972 * 1976 * 1980.
- c. När firades Finlands flaggas dag för första gången?

Alternativ: * 1923 * 1927 * 1929.

d. År 1942 prövade Finland på sommartid, men först när övergick Finland som en av de sista länderna i Europa till sommartid? Alternativ: * 1979 * 1981 * 1983.

2 poängsfrågor

FRÅGA 10

När togs postnummersystemet officiellt i bruk i vårt land? Alternativ: * 1973 * 1975 * 1977.

FRÅGA 11

I vilket land uppmärksammades våren 2009 flera fall av den sk. svininfluensan som ledde till att WHO klassade fallen som pandemi?

FRÅGA 12

Vilken finländsk president har suttit den kortaste tiden?

D. Kultur

1 poängsfrågor

FRÅGA 13

- a. Sibeliuspriset är ett internationellt penningpris som ges till en tonsättare och är det mest prestigefyllda musikpriset i Finland. Priset instiftades 1952 av Jenny och Antti Wihuris kulturfond. Vem tilldelades det första Sibeliuspriset?
- b. Vem var den första finlandssvensk som fick Finlandiapriset i skönlitteratur?
- c. Det har producerats tre ”Gudfadern” filmer. Vad heter han som spelat en av huvudrollerna i samtliga tre filmer?
- d. År 1997 utkom en finlandssvensk musikteater KATRINA till text av Lars Huldén. Vem var den i förtid avlidna kompositören?

2 poängsfrågor

FRÅGA 14

Han var tonsättare och en mycket färgstark personlighet, född 1917. Han var ytterst produktiv, kanske Finlands mest produktiva tonsättare, med 44 symfonier, fem pianokonsalter, fagottkonsert, orgelkonsalter, ett 20-tal stråkkvartetter, samt ett hundratal kör- och solosånger. Dessutom verkade han som kapellmästare och kördirigent samt som skribent i flera inhemska och utländska tidningar. Han dog 1981. Vad hette han?

FRÅGA 15

Hon föddes 1954 och är en finlandssvensk pianist, sångerska och kompositör. Hon representerade Finland i Eurovision Song Contest 1974 med låten ”Keep me warm”. Vem är hon?

FRÅGA 16

”Midvinternattens köld är hård” skaldade Viktor Rydberg i den berömda Tomten. Rydberg har även skrivit texten till en av våra mest kända julsånger. Vilken? Alternativ: * **Gläns över sjö och strand** * **Det strålar en stjärna** * **Vem har tänt den stjärnan.**

Frågorna fortsätter på sid 9!

Åldras tryggt - på dina villkor.

Intressebevakningsfullmakt och vårdvilja - ett kort sammandrag från

Framtiden berör människor i alla åldrar.

När ska man börja förbereda sig

Framtidsplaneringen är något som berör oss alla, oberoende av ålder. Man tror ofta att rättsliga åtgärder i syfte att planera sin framtid är något som berör endast äldre personer, eller dem som fått en allvarlig diagnos. Men vem som helst kan insjukna eller råka ut för en olycka, oberoende av ålder. Ju tidigare man förbereder sig på en eventuell försäkring av rättshandlingsförmågan, desto sannolikare är det att man gör de nödvändiga dokumenten medan handlingsförmågan ännu är tillräcklig, vilket gör att de senare vid behov kan tas i bruk. Om man skjuter upp det kan det vara för sent då situationen plötsligt blir sämre. Giltiga dokument bör göras upp i tid, medan handlingsförmågan ännu är tillräcklig.

Det lönar sig att vara förutseende

1 du kan själv vara lugn eftersom du vet att dina angelägenheter sköts av någon som du själv har valt, ifall det händer dig någonting.

2 du kan vara säker på att man respekterar din värdering och din livskvalitet.

3 du tryggar din självbestämmanderätt eftersom man är tvungen att följa din uttalade vilja.

4 det underlättar för dina närmaste, eftersom de har en klar uppfattning om vem som sköter dina ärenden, och på vilket sätt.

5 gör det klart också för myndigheter och vårdpersonal vem det är som beslutar i ditt ställe, och varför.

6 förebygger missförstånd och missbruk

Kom ihåg åtminstone följande gällande bankfrågor

1. Se till att dina räkningar och depositioner alltid blir omskötta, även om du inte kan sköta dem själv. Men överlåt aldrig rättigheterna åt personer du inte kan lita på.
2. Att sköta bankärenden med en fullmakt kan vara besvärligt, speciellt på sikt. Om du ändå använder en sådan bör du se till att den är tillräckligt specificerad.
3. Ifall du för bankärendena har gjort en fullmakt lönar det sig att också göra en intressebevakningsfullmakt, eftersom övriga fullmakter inte alltid godkänns den dag ditt hälsotillstånd försämras.
4. Intressebevakning kan betyda att din rätt att sköta dina bankärenden begränsas. Förbered dig därför i tid på en eventuell

förlorad handlingsförmåga genom att göra en intressebevakningsfullmakt och överlåta kontoanvändningsrätten.

Intressebevakningsfullmakt

I ett nötskal:

- i en intressebevakningsfullmakt förordnas en person att sköta ens angelägenheter den dag man inte längre själv är kapabel att göra det
- en intressebevakningsfullmakt är att rekommendera för alla som i sin närmaste krets har en betrodd person som vid behov kan sköta ens angelägenheter
- den betrodda personen får genom intressebevakningsfullmakten fullmakt att så smidigt och enkelt som möjligt sköta ärenden i anslutning till såväl ekonomi och egendom som sjukdom och hälsa
- intressebevakningsfullmakten träder i kraft först då fullmaktsgivaren har blivit oförmögen att själv sköta sina angelägenheter, och intressebevakningsfullmakten har fastställts av magistraten
- det rekommenderas att man uppgör intressebevakningsfullmakten i ett så tidigt skede som möjligt

Fullmäktig

- den person man i första hand vill att ska fungera som sin intressebevakningsfullmäktige
- ett permanent uppdrag, ifall man inte avstår ifrån det eller fullmaktsgivaren avlider

Fullmäktig i andra hand

- den person som blir intressebevakningsfullmäktig ifall den som är fullmäktig i första hand är permanent förhindrad, avstår ifrån det eller vägrar utföra sitt uppdrag

Ersättare

- den person som blir intressebevakningsfullmäktig ifall förstahands eller andrahandsfullmäktige tillfälligt är förhindrad att fungera som fullmäktig
- ett tillfälligt uppdrag
- bör helst vara en person utanför familjen, för undvikande av jäv

Man kan genom att formulera sin vårdvilja försäkra sig om att de beslut som senare fattas gällande ens egen vård sker på ett sätt som respekterar de värderingar man haft, och motsvarar det man önskat.

Svenska pensionsförbundets seminarium i Åbo 1.2 2018

Då det är dags att använda intressebevakningsfullmakten

Den befullmäktigade kan be om att fullmakten fastställs, och alltså träder i kraft; då fullmaktsgivarens hälsotillstånd försämrats så mycket att denne blivit oförmögen att sköta sina egna angelägenheter. Den befullmäktigade har rätt att för fastställandet få ett läkarutlåtande om fullmaktsgivarens hälsotillstånd.

Den befullmäktigade får rätt att sköta de ärenden som nämns i fullmakten först då intressebevakningsfullmakten har blivit fastställd av magistraten. Den befullmäktigade bör därför tillställa magistraten en ansökan om att intressebevakningsfullmakten bör fastställas, intressebevakningsfullmakten i original samt ett läkarutlåtande i vilket det framgår att fullmaktsgivaren är oförmögen att sköta sina egna angelägenheter. Ansökan kan vara fritt formulerad.

Priset för att få en intressebevakningsfullmakt fastställd av magistraten är (då denna handbok går i tryck) 127 euro. Sedan fullmakten fastställts returneras den, vederbörligt stämplad, till den befullmäktigade. Denne har nu fullmakt att sköta huvudmannens uppgifter genom att uppvisa den bestyrkta intressebevakningsfullmakten, jämte magistratens beslut, till den part man har att göra med, t.ex. en banktjänsteman eller FPA. Vilka som fungerar som intressebevakningsfullmäktigen antecknas i det s.k. förmyndarregister som upprätthålls av magistraten.

1. uppgörande av intressebevakningsfullmakten
2. överlåtande av fullmakten åt den befullmäktigade
3. förvaring av intressebevakningsfullmakten
4. fastställande av intressebevakningsfullmakten i magistraten
5. uppdraget som intressebevakningsfullmäktig

Ifall du har gjort också en intressebevakningsfullmakt, vilket rekommenderas, är det bra att nämna om det i vårdviljan, och att uppge den befullmäktigades namn.

Vårdviljan kan innehålla viljeyttringar av olika slag som kan vara olika bindande i juridiskt avseende, med tanke på de beslut som fattas i patientens ställe.

Vårdviljan är bindande

1. Fundera på hur du själv vill bli skött ifall det händer dig någonting.
2. Bekanta dig med olika vårdviljebblanketter och välj den som passar bäst för dina behov.
3. Skriv ner din vårdvilja, fyll i vårdviljekortet och uppge din vårdvilja också på dina egna Kanta-sidor.
4. Diskutera med dina närmaste om dina önskemål ifråga om vård och omsorg.
5. Förvara din vårdvilja på ett säkert ställe, berätta om den för dina närmaste och ge en kopia av den som bilaga till dina patientjournaler.
6. Uppdatera vårdviljan vid behov.

Skilnaden mellan intressebevakningsfullmakt och intressebevakning:

Intressebevakningsfullmakt

- görs i förväg av en själv, medan man ännu är frisk
- ges till den befullmäktigade för att bevaras tas i bruk genom att hos magistraten ansöka om fastställelse först då fullmaktsgivaren har förlorat förmågan att sköta sina egna angelägenheter
- den befullmäktigade kan skänka gåvor, om denne inte är jävig och gåvan har specificerats i fullmakten
- den befullmäktigade kan sälja en fastighet ifall detta nämns i fullmakten
- den befullmäktigade är inte skyldig att inlämna årlig redovisning till magistraten, såvida bestämmelse om detta uttryckligen inte ingår i fullmakten
- då uppdraget upphör behövs ingen slutredovisning till de anhöriga, såvida det inte uttryckligen står så i fullmakten

Intressebevakning

- det yttersta sättet att trygga en persons intressen
- processen igångsätts antingen genom ansökan eller anmälan
- fastställs av domstol eller av magistraten
- intressebevakaren antingen en anhörig eller en allmän intressebevakare
- intressebevakaren får inte skänka bort egendom som tillhör huvudmannen
- intressebevakaren bör av magistraten ansöka om ett avgiftsbelagt tillstånd för betydande rättshandlingar, såsom försäljning av fastighet
- intressebevakaren bör årligen inlämna en årsredovisning till magistraten
- då uppdraget upphör bör en slutredovisning inlämnas till magistraten

Se hjälp och länkar sidan 9

Ordförandens spalt.

Varje månad från september till maj samlas i genomsnitt ca 150 av våra medlemmar till månadsträff på Brankis. Vi lyssnar på föredrag och sång och ser ibland rentav på teater, sjunger, dricker kaffe, pratar med varandra och avslutar med utdelning av lotterivinster. Att allt detta fungerar så väl kan vi tacka våra fantastiska programgrupper för. Det är de som ansvarar för allt: utplacering av borden, dukning, inträdesavgifter, program, servering, efterstädning ... Att vi har tio programgrupper och nio månadsträffar per år gör att ansvaret för t.ex. julfesten för varje år vilar på en ny grupp.

De tio programgruppsledarna och styrelsen träffades i januari efter månadsträffen för att diskutera läget och olika praktiska frågor. De flesta grupperna har mellan tjugo och trettio medlemmar, men för några grupper är det ändå ett problem att antalet aktiva medlemmar som verkligen orkar jobba på börjar bli i knappaste laget. Särskilt efterlyste några gruppledare fler starka män som till exempel kan bära bord.

En utgångspunkt i systemet med programgrupper är att i princip alla medlemmar ska vara med i någon av grupperna. Men så har det inte varit på senare tid. Framför allt bland de nyare medlemmarna finns det många som inte har inbjudits eller kommit sig för att ansluta sig till en programgrupp. Att det skulle bero på ointresse eller rentav lättja tror jag inte. Man är bara inte medveten om hur det går till.

Inte heller jag själv har varit aktiv gruppmedlem, men jag är övertygad om att medlemskap i en programgrupp är värdefullt för att man ska känna gemenskap och uppleva att man får vara till nytta. Jag uppmanar därför alla som ännu inte hör till någon grupp att antingen ta kontakt med den medlemsansvarige styrelseledamoten Kurt Lindroos eller vända sig direkt till någon av gruppledarna (se s. 11 i detta nummer av Parentesen eller gå in på "Om oss" på vår webbplats). Om riktigt många visar intresse kan det rentav bli aktuellt att starta en elfte programgrupp.

Samtidigt vill jag framför allt för de nya medlemmarna göra reklam för våra drygt ett dussin hobbygrupper plus tre IT-grupper (se webbplatsen). Alla har inte plats för nya medlemmar, men den som så vill kan gärna ta initiativ till en ny grupp.

Slutligen vill jag påminna om att månadsträffen i mars samtidigt är vårt årsmöte.

Mikael Reuter

OBS! OBS! OBS!

Pargas svenska pensionärer r.f.

Håller sitt årsmöte onsdagen den 21.3 2018 kl.13 i samband med månadsmötet på Brankis. Ärenden på årsmötet är enligt stadgarna § 19:

- Godkännande av verksamhetsberättelsen
- Godkännande av föreningens bokslut med verksamhetsgranskarnas berättelse
- Beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen

OBS! OBS! OBS!

Från och med nästa höst bör man förhandsanmäla sig till seniorföreläsningarna på stadshuset

Eftersom nya regler gäller för beställning av kaffeservering i stadshuset fr o m detta år, kommer Kombi att fr o m hösten 2018 uppmana alla seniorföreläsningsslagare att förhandsanmäla sig till oss. Då kan vi förbereda föreläsningarna bättre och beställa mera exakt mängd kaffe. Förhandsanmälan kan göras på kombi.pargas.fi om man redan har ett användarkonto (har gått på kurs hos oss förut) eller genom att ringa kansliet, tfn 0400 852596. Ni får gärna förhandsinformera deltagarna om detta på vårens föreläsningar, så är de förberedda till hösten. Vi kommer att lägga till ett Obs! om detta i broschyren och på webbplatsen..

F. Sport

1 poängsfrågor

FRÅGA 17

a. Vem var Finlands första medaljör, kom på tredje plats i Holmenkollen, "Holmenkollrennet", som tävlingen då hette?

b. Pauli Nevala hemma från Pojo men verksam i Östermark (Teuva) hörde till världens främsta spjutkastare. I vilket OS tog han hem guldmedaljen?

c. Mona-Lisa Pursiainen född Strandvall hörde till världens främsta sprinters. Fortsättningsvis innehar hon finländska rekordet på 200 meter. Vad lyder det på?

Alternativ: * 22,19 * 22,39 * 22,59

d. Han var den första finländare som vann Europamästerskapet i **boxning**. Som professionell kunde han ha utmanat om världsmästartiteln men lyckades inte få en titelmatch. Vad hette han?

2 poängsfrågor

FRÅGA 18

Han var olympisk guldmedaljör i sin gren i Melbourne 1956, Rom 1960, Tokyo 1964 och Mexico City 1968. En femte OS-start i Los Angeles 1984 spolierades av en brusten hälsa. Vem var han?

FRÅGA 19

Från sommar-OS i Paris 1924 hemförde Finland 37 medaljer. Av dem var 14 guldmedaljer. Vem fick fem av dem?

FRÅGA 20

Från OS i Munchen 1972 hemförde Finland åtta medaljer. Av dem var tre guldmedaljer. Vilka var medaljörerna?

Svaren finns på sid 14!

Du får hjälp med att uppgöra en fullmakt, en intressebevakningsfullmakt och ett testamente t.ex. av

- En rättshjälpsbyrå
- En advokat byrå
- Bankernas jurister

När det gäller vårdviljan får du mer information t.ex. av hälsovårdspersonalen i din egen kommun.

Några länkar för dig som vill veta mera: www.kotka.spfpension.fi/aldrastryggt www.magistraten.fi – information om intressebevakningsfullmakter och intressebevakning

Surbrödsbak.

Surbrödsbak

Surbrödsbak en procedur för sig. Degtinan togs fram, vilken var av trä med lock på. Nu mättes upp ljumt vatten och hälldes i tinan. Degtinan skulle inte tvättas, därför att syran skulle vara kvar till följande bak. Rågmjölet jämte salt, kummin och jäst rördes ner i det ljumma vattnet med Kräklo. Kräklon var gjord av en kvist från en enris kvist. Barken hade skalats bort. Om man hade surdeg i botten på degtinan behövdes mindre jäst. När degen var färdig jäst formades den till bollar och kavldes ut. Togs ut med en form med hål i mitten. Under tiden hade bakugnen eldats med ved. När elden hade brunnit upp sopades glöden med tallkvist bort. Ugnen fick stå en stund innan brödet lades in. Brödet lades på en brödspade och sattes in i den varma ugnen. När brödet var färdigt gräddat lades de på långa bakbord. En del åts varma, andra hängdes upp på långa käppar i taket där de fick torka. Passade bra till måltiden även som mellanmål var det gott att tugga på. De användes även för hästar kanske hjälp till att fånga hästen hem från hagen. En viktig del av surbrödsbaket var att föra varm bröd till sina grannar. En annan gång kunde de vara grannen som bakade då fick vi varmbröd. Det var en tid ensamheten inte fanns.

Glöm inte tiden från förr, då grannen knackade på din dörr. Nu sitter många ensamma i sitt hem. Gör ett litet besök hos dem

Pargas 16 Januari 2018 Ruth Johansson

Men tillisänd av Bosse Österberg.

PARGAS SVENSKA PENSIONÄRER r.f.

Styrelsens sammansättning och funktionärer 2018

Styrelsen

Ordförande	Mikael Reuter 040 552 49 78 mikael@undala.fi
Vice ordförande	Kristina von Weissenberg 040 455 0655 kristinavw@parnet.fi
Sekreterare	Vivan Norring-Nyström 0500 837 438 ia@norrskata.com
Skattmästare	Bror Berg 040 560 1938 laban1234@gmail.com
Övriga ledamöter	Gunnel Jansson 040 5957203/ jansson.gunnel@parnet.fi
	Stig Kavander 0400 222 187 swkavander@gmail.com
	Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi
	Kari Penttinen 050 511 9777 kari@esnet.fi
	Maria Simberg-Sörensen 040 825 50 39 maria.ss@parnet.fi

Funktionärer:

Medlemssekreterare	Kurt Lindroos (se ovan)
Mediekontakt	Gunnel Jansson (se ovan)
Foto/klippbok	Stig Kavander (se ovan)
Teknikansvarig	Kari Penttinen (se ovan)
Resegruppen	Asta Lindholm 040 575 31 20 / lindastae@gmail.com Rauni Schleutker 040 520 43 98 / rauni.schleutker@elisanet.fi Aino Mattsson 040 844 06 98 / aino.mattsson42@gmail.com Gunnel Jansson 040 595 72 03 / jansson.gunnel@parnet.fi

Parentesens redaktion	Maria Simberg-Sörensen Kristina von Weissenberg
Parentesens ombrytning	Beni von Weissenberg

Webbansvarig	Carl-Gustav Nygårdas carlgustav.nygardas@gmail.com
Webbredaktör	Lilly Hollstén, lillybirgi@gmail.com 02-4585503
IT-stödperson:	Pentti Nyström, 050 566 70 35, pena@norrskata.com

Medlem av SPF:s arbetsutskott:	Kristina von Weissenberg (se ovan)
Medlem av SPF:s resekommitté	Asta Lindholm (se ovan)

Föreningens webbadress	www.pargas.spfpension.fi
------------------------	--------------------------

Nya medlemmar kan anmäla sig direkt till medlemssekreteraren
Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi eller till föreningens sekreterare
Vivan Norring-Nyström, 0500 837 438 ia@norrskata.com

Hobbygrupper 2018

Måndagar kl. 13.00 bridge i Seniorboendet på Vapparvägen.

Fredagar kl. 10.45–11.45 boule (boccia) i Kombilas utrymmen (f.d. tandvårdscentralen), Elmgrensvägen 11. Nya medlemmar är välkomna!

Fredagar kl. 14.00 vattengympa i Folkhälsans hus.

IT, konst, musik och trädgård enligt separata kallelser från gruppledarna

Kontaktpersoner 2018

Boccia/Boule	Estrid Enlund	050 346 35 70
Bowling	Seppo Rajamäki	0400 46 91 92
Bridge	Jan-Erik Bergquist	044 039 28 82
Fotogrupp	Lorenz Michael	0400 233 143 NY!
Da Capo	Rabbe von Weymarn	0400 11 21 93
Encore	Maria Simberg-Sörensen	040 825 50 39
Konst	Marianne Saanila	040 722 62 26
Stavgång	Rainer Wahtera	040 091 2269 NY!
Trädgård	Pirkko Lehtonen	040 562 14 90
Vattengympa	Kari Penttinen	050 511 9777
IT-grupperna	Pentti Nyström	050 566 7035
Litterära salongen	Stina Engblom-Colliander	0400 715388
Släktforskarna	Gustav Sundström	050 5051522

Programgrupperna och gruppledarna för PSP:s månadsträffar

1. Beni von Weissenberg	040 545 14 35	benivw@parnet.fi
2. Mårten Malmlund	0400 71 03 12	marten.malmlund@gmail.com
3. Gunnel Jansson	040 595 72 03	jansson.gunnel@parnet.fi
4. Rainer Wahtera	0400 91 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
5. Rose-Marie Lindroos	050 562 54 10	rose.marie48@hotmail.fi
Kurt Lindroos	0500 59 40 45	kurt.lindroos475@hotmail.fi
6. Stina Engblom Colliander	0400 71 53 88	stina202@parnet.fi
7. Riitta Seppä	044 373 12 38	seppa.arto@gmail.com
8. Agneta Hermansson	040 5413120	ahermans@abo.fi
9. Jörgen Hollstén	0400 46 36 64	jorgen.hollsten@parnet.fi
10. Siv Nygårdas	040 574 24 31	siv.nygardas@gmail.com
Aino Mattsson	040 844 06 98	aino.mattsson42@gmail.com

Nästa träff för **Litterära salongen** på Storgårdsgatan är den 5 mars. Då diskuterar vi Per Wästbergs författarskap. Vi har också för avsikt att delta i Mariehamns litteraturdagar 16 - 18.3.Hälsningar Stina

Fotogruppen träffas i allmänhet den första och tredje tisdagen i månaden på Seniorum kl 17.

OBS! Aktuellt material till Parentesen, t.ex. ändringar i gruppans sammansättning eller kontaktpersoner, måste vara redaktionen tillhanda **senast en vecka före månadsträffen** för att hinna med. Även annat material i form av hägkomster, bilder eller teckningar tas gärna emot av redaktionen med samma förbehåll.
Exemplar av Parentesen kan avhämtas på Booklet, Strandvägen 16 A

PLANERADE RESOR 2018-19

HEMLIG RESA torsdag 15.3. Start kl. 8.45 från busstationen, tillbaka ca kl. 19. Pris 35 euro betalas på föreningens resekonto senast 5.3. Just nu 41 anmälda.

HELSINGFORS tisdag 25.4. En hel dags utfärd med bl.a. det nyrenoverade riksdagshuset, nationalmuséet med Pargas ursprungliga predikstol, Sandudd, presidentgravarna, rundtur med guide etc. Start kl. 7.30 från busstationen. Resan är full och har väntelista. 50 euro (lunch, inträde, e.m.kaffe, buss) betalas på föreningens resekonto senast 10.4.

ESTLAND, svenskbygderna, 7-9.5 med Launokorpis buss. Start kl. 7 från Pargas. Vi bor på Fra Mare badinrättning i Haapsal och har bussen till vårt förfogande för rundturerna. Vi har lyckats få Estlandsexperten Bosse Ahlnäs som reseledare. Pris 365 euro (+ 97 euro för enkelrum) som betalas på konto: **J & M Launokorpi FI41 2436 380000 3125 referensnummer 134510** (skriv även deltagarnas namn som meddelande) senast tisdag 10.4. Kom ihåg att meddela födelsetiden till Asta. En damplats ledig. Priset förutsätter minst 30 deltagare. Program (ändringar kan förekomma):

måndag 7 maj 2018

10.30 avfärd från Helsingfors med Tallink
12.30 ankomst Tallinn
Körtid Tallinn - Hapsal 1 h 30 min
Aibolands Museum
Ilon Viklands Museum
Inkvartering och middag på Fra Mare

tisdag 8 maj 2018

08.00 Frukost på Fra Mare
09.30 Avfärd från Fra Mare
10.15 Rohuküla - Sviby (Ormsö)
Rundtur på Ormsö med bussen
Besök i bl.a. kyrkan, hembygdsmuseet och gravgården med solkorsen
Lunch Elle-Malles pensionat, Elle Malle talar svenska
17.05 Sviby - Rohuküla
19.00 Middag på Fra Mare

onsdag 9 maj 2018

08.00 Frukost på Fra Mare
09.00 Avfärd mot Tallinn
via Nuckö och Paldiski (strandklint)
Lunch t.ex. i Padise Herrgård, vid Padise klosterruin
Shopping t.ex. i Keila
och har vi tid t.ex. Museet med föremål från svenskbygderna, i Svenska St. Mikaelsskyrkan.
17.30 Incheckning
18.30 ms Finlandia, Tallinn - Helsingfors, ank. 21.00. Hem med bussen.

OBS! Mikael Sjövalles föredrag om Aiboland - Estlands svenskar onsdag 14.3 kl. 13 i stadshuset.

TATTOO i Fredrikshamn 2-3 augusti med Launokorpis buss. Tattoo marchshow, en väg med Finlands alla flaggor Suomen lipun tie är nytt i år. Föreställningen är storslagen. 15 anmälda.

Preliminärt program:

2.8.2018 torsdag, bussen startar kl. 8

Vi kör till Borgå där vi hinner köpa godis från Brunbergs fabriksbutik

Färden fortsätter till Kuusankoski där vi äter lunch

På eftermiddagen bekantar vi oss med Verlas träsliperi och pappfabrik. Verla är en del av UNESCOs världsarv.

Vi fortsätter till Kouvola, gör en kort stadsrundtur med guide och tar in på Sokos hotellet. Kvällen är fri.

3.8.2018 fredag

Efter frukosten kl. 9 far vi till Kotka. och bekantar oss med Merikeskus Vellamo med guide. Vi intar även lunchen där.

På eftermiddagen blir det Fredrikshamn. Hammna Tattoo Marssishow/Tattoo marchshowen som börjar kl. 14.00.

Efter föreställningen hinner vi bekanta oss med staden. Vi startar hemåt ca kl. 17. Kaffepaus på hemvägen..

Ca kl. 21 är vi hemma igen.

Resans pris är 225 euroa / person (priset förutsätter minst 30 betalande)

Tillägg för enkelrum 35 euro.

I priset ingår buss, 2 x mat, inträden och guidningar i Verla och Vellamo, övernattnings samt biljett till Tattoo marchshowen.

Våra grannföreningar i sydvästra Finland har inbjudits att delta i Tattoo-resan till Fredrikshamn.

JANE EYRE, Åbo svenska teater, fredag 5.10 kl. 14. Pris 41 euro. Anmälningar senast i maj. Betalning på föreningens resekonto senast 12.9. Flere ryms med.

CHESS, Svenska teatern, Helsingfors, kl. 12 onsdag 9.1.2019, tidig start. Pris 105 euro med full buss. Anmälan senast i maj. Betalning senast 30.8.

Anmäl er i tid, resorna kan bli fulla i ett nafs. Kom ihåg att nämna var ni stiger på bussen och ev. diet vid anmälan. Anmälan är bindande.

Resekontot **FI21 6601 0010 0803 07**

Resegruppen:

Aino / aino.mattsson42@gmail.com

Gunnel / jansson.gunnel@parnet.fi

Asta / lindastae@gmail.com

Rauni / rauni.schleutker@elisafin.fi

Konstgruppen besöker Åbo konstmuseum tisdagen den 27/2 kl. 14.00 för att se Rut Bryks (1916–1999) förtämliga keramik. Utställningen ger en fascinerande bild av hennes utveckling som konstnär. Pargasiternas egen konstexpert och keramiker Marita Reuter lotsar oss genom utställningen, vilket borgar för en givande eftermiddag. – Man tar sig till museet på egen hand antingen med buss eller samåkning. Vi samlas alltså på museet och räknar med en timme för Rut Bryk och eventuellt de två övriga aktuella utställningarna.

Marianne

HÄNDELSEKALENDERN våren - hösten 2018

Onsdag 14.3	Kl. 13-15 Mikael Sjövall, seniorföreläsning om estlandssvenskarna Stadshuset.
Torsdag 15.3	Hemliga resan. Start ca. kl. 9.15
Onsdag 21.3	Månadsträff på Brankis kl. 13.00. Grupp 3
Onsdag 18.4	Månadsträff med årsmöte på Brankis kl. 13.00. Grupp 4
Onsdag 25.4	Helsingfors, riksdagshuset, nationalmuséet, rundtur. (se vidstående)
Mån-ons 7-9.5	Estland, svenskbygden. (se vidstående)
Onsdag 16.5	Månadsträff på Brankis kl. 13.00. Grupp 5
Fre-lörd 2-3.8	Tattoo i Fredrikshamn
Fredag 5.10	Jane Eyre, Åbo Svenska Teater kl. 14.00

Vinterresa till kyrkor och kyrkosamfund

A. Aktuellt

1 poängsfrågor

Fråga 1

- a Jari Leppä
- b 2010
- c Argyria
- d 105 mrd €

2 poängsfrågor

Fråga 2

Timo Esko

Fråga 3

Dubai

Fråga 4

Antonio Guterres

B. Geografi/naturvetenskaper

1 poängsfrågor

Fråga 5

- a Helicantrisk
- b Belize
- c San Andreas-förkastningen
- d Litauen

2 poängsfrågor

Fråga 6

Storbritannien

Fråga 7

San Francisco

Fråga 8

Troll

C. Historia

1 poängsfrågor

Fråga 9

- a Bruno Lucander
- b 1976
- c 1923
- d 1981

2 poängsfrågor

Fråga 10

1973

Fråga 11

Mexico

Fråga 12

Mannerheim 4.8 1944- 4.3 1946

D. Kultur

1 poängsfrågor

Fråga 13

- a Jean Sibelius
- b Jörn Donner
- c Al Pacino
- d Jack Mattson

2 poängsfrågor

Fråga 14

Erik Fordell

Fråga 15

Carita Holmström

Fråga 16

Gläns över sjö och strand

F. Sport

1 poängsfrågor

Fråga 17

- a Anders Brännkärr
- b OS i Tokyo 1964
- c 22,39
- d Gunnar Bärlund

2 poängsfrågor

Fråga 18

Alfred "Al" Adolf Oerter

Fråga 19

Paavo Nurmi

Fråga 20

Lasse Virén (två guld) och Pekka Vasala

”Tack igen för en riktigt trevlig dag och en lyckad resa. Hej, hej då!” hördes många gånger från bussens dörr då den stannade längs Kalkvägen och Strandvägen och resenärer klev ur bussen.

Men låt oss börja från början:

Temaresorna ”Kyrkor i Åbo” fortsatte med en tredje resa för Pargas svenska pensionärer.

Det är Rauni Schleitker som är idéskapare och arrangör för de trevliga resorna.

Denna gång var vi 17 stycken resenärer som bänkade oss i Torbjörn Johanssons lilla buss. Hjärtrum fanns det gott om men stjärtrum var det litet knappt med.

Första målet var Mikaelns kyrkan i stadsdelen Port Artur i Åbo. Denna kyrka ser utifrån ut som en romantisk riddarborg (byggd i tysk nygotisk stil) och har funnits med i mången finsk film och är populär som vigselkyrka.

Då vi steg in i kyrkan inbjöd vår ytterst eleganta kyrkoguide, kulturpersonligheten Aiju von Schöneman oss att sitta ner i de främre bänkraderna och orgelmusiken började ljuda i kyrkan. Organisten Marko Hakanpää spelade Lasse Mårtensons Stormskärs Maja så att man hörde, nästan kände, havets hårda stormar och stiltjens värme.

Kyrkoguiden berättade om hur 23 åriga Lars Sonck år 1894 vann den arkitektävling som utlysts i Åbo i Storfurstendömet Finland för att en ny lutheransk kyrka skulle byggas. Kyrkan invigdes 1905.

Kyrkorummet är utformat i jugendstil och har många underfundiga detaljer enligt den tidens sätt att tyda budskap från naturen. De stora glasfönstren bakom altaret splittrades vid bombningar i januari 1940 och ersattes med nya, mycket dyrare, på 1960-talet. De ursprungliga korfönstren samt sidofönstren, som finns kvar, har gjorts av glasmästare Bruno Baer.

Vi hade startat med så god tidtabell att Rauni föreslog en extra rundtur upp på Kakola-backen för att se hur byggarbetena där framskrider. Bil, lyftkranar, män i skyddsvästar överallt och nya hus växte upp i sluttningarna. Finfin utsikt över ån och hamnen har de, som valt att satsa på att bo då denna anrika kulle i Åbo stad.

Lutherkyrkan finns på Trädgårdsgatan 8. Kyrkan är ritad av Tauno Salo och Olavi Heikkilä och blev färdig 1967. SLEY = Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys. På svenska: SLEF = Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland, men den verkar inte i Åbo. Vår guide, Leo Brenner, var dock helt svenskspråkig och studerande vid Åbo Akademi. Sions Harpa är deras sångbok. Kvinnliga präster godkänns inte inom rörelsen.

Den evangeliska väckelserörelsen uppstod på 1840-talet kring pastor Fredrik Gabriel Hedberg som fann övertygelse om räddning via Bibeln. ”Kristus har rättfärdigat alla synder genom sin död på korset.” Samfundet har en livlig ungdomsverksamhet och ordnar bl. a ”Maata Näkyvissä” festivalen varje år i november. Missionsverksamhet sker i många länder.

Ett kvarter längre bort finns Betelkyrkan. Men vi slank in i kyrkans stenfot där restaurangen ”Kasvisravintola” finns. Här åt vi vegetariskt. Många av oss hade aldrig ätit en helt vegetarisk lunch tidigare, men visst var det gott och mätta blev vi alla.

En trappa upp finns sedan kyrkorummet för adventistförsamlingen. Vår guide Kerttuli Giantzaklidis arbetar som pastor i församlingen. Hennes grekiska make är även pastor i samma församling. Guiden redogjorde för väckelserörelserna kring Frans Hannula samt rörelsen Sjundedagsadventisterna, grundad i USA av James och Ellen White 1863.

Betelkyrkan har som byggnad en händelserik historia. Ordet Betel är hebreiska och betyder Guds hus. Huset är ritat av Frithiof Strandell i jugendstil och blev färdig 1906. Den byggdes för Frans Hannulas väckelserörelses behov. 1927 gjordes förändringar i kyrkhuset av Erik Bryggman och ett klocktorn i funktionalistisk stil byggdes. 1984 köpte Åbo adventistförsamling kyrkan och sedan 2013 använder Evangelisk lutherska missionsstiftet i Finland även Betelkyrkan. Den svenskspråkiga församlingen i Åbo är Sankt Gabriels församling.

Betelkyrkan och kyrktornet befinner sig så mitt inne i kvarteret att de är gömda bakom andra byggnader. Men det går en gångväg genom kvarteret mellan Universitetsgatan och Trädgårdsgatan och då passerar man både Betelkyrkan och Lutherkyrkan. Det gjorde även vår grupp då vi promenerade mot eftermiddagskaffet på hotell Park vid Fredsgatan 1 nedanför Puolalaliparken.

Det råkade vara bänk-skuddar-dagen och abiturienterna hade åkt runt staden på lastbilsflak och kastat runt sig karameller. Även vi Pargasiter stannade upp för att plocka ihop litet sött på tungan.

Park Hotel finns i ett av museiverket skyddat hus, som byggdes i jugendstil år 1902 som bostad och hem för familjen John Edward Eager, som var varvschef på skeppsvarvet Crichton. Han dog tidigt och huset såldes i flera omgångar, bl. a verkade Marthornas hushållsskola där.

Det sympatiska ägarparet Eva och Zbigniew Dziedzic gjorde huset till ett hotell 1988. De visade oss de stiliga utrymmena samt några hotellrum som för tillfället var lediga. Stilfulla rum, alla inredda i egen stil med en egen färgskala. Dessutom underhöll värden oss med pianomusik och på hans axel satt papegojhanon Jaakko (en afrikansk ”grå jako papegoja”) och njöt av musiken och förundrade sig över så många pensionärer i samma rum. Kaffe och varmbulla rikare begav vi oss i god stämning hemåt mot Pargas.

Hej på er kyrkorum - vi återkommer vid nästa resa!

Text och foton: Gunnel Jansson

Mikaelnskyrkan

Lutherkyrkan.

Betelkyrkan

Hotellvärden och papegojan Jaakko uppträder

www.hellberg.fi

pins

PARGAS-PARAINEN © 02-4583 540

Auto kerralla kuntoon
Huollamme ja korjaamme
kaikki automerkit.

Määräaikaishuollot myös uusiin autoihin.

Bilen i skick på en gång
Vi servar och reparerar
alla bilmärken.

Intervallservice även till nya bilar.

PEUGEOT CITROËN

Auktoriserad service och reservdelar.
Valtuutettu huolto ja varaosat.

A & A HELLBERG

Sivutuuli 21, Parainen (02) 4583 540
Sidovinden 21, Pargas

DET FINNS ÄNNU TID!

ALLA
BÅGAR

MINST

-70%

RABATT PÅ INDIVIDUELLA
LINSER UPP TILL -150€

UPP TILL

6 mån

RÄNTEFRI OCH
KOSTNADSFRI
BETALNINGSTID

KALEVALA®
jewelry

PARGAS Strandvägen 12, p. 020 332878

Öppettider må 9-18, ti - fr 9-17

lö - sö stängt

RESERVERA TID TILL OPTIKER ELLER ÖGONLÄKARE
instru.fi/naontarkastus eller 02-4809 7000 (lna/msa)

instrumentarium

Ett parti bågar -80%, alla övriga bågar -70%. Linserbjudandet gäller individuella enkelslipade och progressiva linsor. Rabatterna på bågar och linsor kan kombineras sinsemellan men inte med andra erbjudanden eller avtals- och paketpriser. Erbjudandena gäller nya beställningar och när du köper glasögon senast 4.3.2018. Bågsortimentet varierar mellan butikerna. *Samtalets pris 8,8 cent/min.